TRAUMA (& HERHALING)
BIJ LACAN

Lieven Jonckheere

<u>trauma sevrage en fort/da</u>
propos causalité psychique 1946, E187

- <u>trauma</u>
  - *trauma de sevrage*
    1ste *vibration* van …
  - *… onde stationnaire de renoncements qui va scander l'histoire du développement psychique*
    model voor elke *séparation*
- <u>herhaling</u>
  - *jeux d'occultation (fort/da??)*
  - *caractère itératif = répétition libératoire*

primaire historisering van het trauma
Fonction et champ 1953, E260

histoire de développement du sujet bij Freud?

- model *recherche historique authentique*
  événements particuliers de l'histoire (du sujet) – science du particulier
- model *Geschichtsphilosophie*
  - niet interessant
    teleologie (*lois de l'histoire, marche de l'histoire*)
  - wel interessant: idee van **primaire historisering**
    - primaire historisering van het trauma
      - geen naakte feiten (trauma),
        faits ≠ purement accidentels, sinon factices ≠ l'aspect brut du trauma
      - maar altijd feiten die al meteen=primair gehistoriseerd zijn
        - *événements s'engendrent dans une historisation primaire*
        - *faits* die *tournants historiques* bepaald hebben deden dat al als *faits d'histoire* = *faits reconnus dans un certain sens ou censurés dans un certain ordre*
        - *histoire se fait déjà sur la scène (où on la jouera une fois écrite = secundair??)*
      - bv *émeute* = *événement*
        - *émeute* 1700: beleefd door acteurs als overwinning of nederlaag van Koning
        - *émeute* 1900: beleefd door acteurs als overwinning of nederlaag van proletariaat
      - bv ontwikkelingsstadia vanuit trauma
        - op het moment dat stadia beleefd of doorgemaakt worden zijn die al *organisé en subjectivité*
          bv anale fase is al historisch én intersubjectief op het moment dat het doorgemaakt wordt: kind registreert zindelijkheidstraining meteen in termen van overwinningen en nederlagen in relatie tot Ander
    - (latentieperiode??)
      - bv *émeute*
        - na 1700 verdwijnt koning
        - na 1900 blijft klassenstrijd
      - bv ontwikkelingstrauma
        latentieperiode
    - secundaire historisering = herhaling trauma??
      - *écrire l'histoire – historisation actuelle des faits*
      - bv *émeutes* leiden niet tot zelfde souvenir
        - *émeute* 1700
          - *progressif et authentique effacement* van evenement
            … als men sens niet expres weer wil tot leven wekken (royalisten??)
          - evenement krijgt weer *valeur traumatique*
            (hier pas voor het eerst echt traumatisch??)
        - *émeute1900*
          - herinnering evenement blijft levendig …
            … zelfs als het gecensureerd wordt (door kapitalistische systeem)
          - cf. amnesie *refoulement* = meest levendige vorm van *mémoire*
      - bv fixatie in *stade instinctuel*)
        = historisch stigma (vanaf puberteit??)

oerscène Wolvenman
Sém I 1953-1954

trauma oerscène coïtus a tergo ouders
gereconstrueerd door Freud ogv actueel gedrag

- gezien of gezien, is niet de kwestie – wel wanneer WM dat moet gezien hebben
  - realiteit? echt gebeurd (face événementielle)
    - *souvenir vécu?*
    - Freud zeer ambigu – niet te weten wat WM juist gezien heeft
  - datering
    - of WM dat nu wel of niet gezien heeft, hij kan dat maar op een bepaald moment gezien hebben (logisch gesproken)
    - Freud wil dat mordicus juist hebben
      n + ½ jaar – zelfs op ½ j
- wanneer traumatisch werkend?
  - 1ste tijd: Prägung=frappe=fixation binnen I als oerscène gezien wordt
    - n + ½ jaar – zelfs op ½ j
    - *captation* I in *position féminine – réalité génitale = castration*
    - geen onmiddellijk effect
      (nog geen Ubw immers??)
  - 2de tijd: traumatisch effect
    - tussen 3¼ j en 4j
    - *I Prägung ressurgit*
      - in *champ de significations S, jeu de symboles, monde S …*
      - *… de plus en plus organisé (*via *loi)*

      I Prägung moet *nachträglich* geïntegreerd worden = moet haar plaats in Ubw vinden??
    - mislukking integratie I in S, *image inassimilable au développement S de son histoire*
      geen *complémentation* van dat stuk I
      geen primaire historisering???
      → I dreigt weer boven te komen = *secouant pour le sujet*
      → *I prend sa valeur de trauma*
  - 3de tijd: oerverdringing I *Prägung* (via S die erop geplakt wordt??) – of niet
    discussie oerverdringing of verwerping?
    - oerverdringing
      - 1ste kern verdringing (au-delà du refoulé)
      - vanuit *expérience originelle du trauma*
    - niet bij Wolvenman?
      - primaire *Verwerfung* van realisering van de *expérience génitale* (zoals I gezien in oerscène, want impliceert castratie als *position féminine*)
      - geen genitale in Ubw (want impliceert vrouwelijke positie als gecastreerd)
        blijft in Ubw op anale fase gefixeerd
  - 4de tijd: gevolgen (terugkeer verdrongene)
    - gaten in geschiedenis
    - angstdroom
    - symptomen

trauma = noyau pathogène
Sém I 1953-1954

- trauma
- weerstand (= voorloper concept 'herhaling') in therapie?
  - hypnose
    - *discours dramatisé* → geen weerstand + *revivisence* trauma = therapeutisch?
    - geen echte *assomption* door sujet van zijn *vécu*
  - PA
    - *discours historique* → *résistance* = *inflexion* als kern=trauma benaderd wordt
    - *assomption* door sujet van zijn *vécu*

trauma als oorsprong van Über-Ich
Sém I 1953-1954

- trauma
  - *parole/énoncé promu au premier plan par un événement/expérience traumatique*
- antwoord op trauma
  - herhaling: Über-Ich = "Tu dois"
    - *parole insensée, privée de tous ses sens*
    - *parole féroce* (genot) – sujet daardoor ravagé et fasciné
    - *énoncé discordant=ignoré dans la loi*
      méconnaissance et destruction de la loi
      réduit la loi en une pointe au caractère inadmissible, inintégrable
  - uitweg uit herhaling = Oedipus
    Oedipus = *coordonée légale, légalisante*

einde PA
Sém I 1953-1954

- I: *déclin imaginaire du monde* – cf. *dépersonnalisation*!
- R: *contingent (= traumatisme, accrocs de l'histoire) tombe*
- S: triomf S – volledige *histoire* ???
  être se constitue (in de S??)

herhaling=dwang Jenseits
Sém II 1954-1955
Lettre volée 1956

veel interventies rond trauma (en traumatische neurose)
maar Lacan zelf niets ivm trauma

Jenseits 1921
herhalingsdwang = opnieuw affirmeren van het Ubw door Freud (tov dissidenties)
Ubw als *mémoire*

- Ubw niet als dusdanig te vatten
  Ubw blijft ontsnappen
- Ubw *se fait entendre d'une façon paradoxale, douloureuse* (*jenseits* van lustprincipe)
  via *Wiederholungszwang*
  - waar herhalingsdwang
    - in dromen traumatische neurose
    - in negatieve therapeutische reactie
  - doel herhalingsdwang
    - herstel homeostase?? nee!!
    - *répétition gratuite* (geen herstel homeostase) – in de overdracht
      instinct de mort??
      binding R??

neurose
Sém III 1955-1956

- 1ste tijd:
  conflict met *réalité* = trauma
- 2de tijd
  deel van psychische realiteit opgeofferd
  réalité (psychique??) pas pleinement articulée de façon S dans le monde extérieur
- 3de tijd:
  - *rupture* met externe *réalité*
  - verdrongen psychische realiteit blijft insisteren op S wijze

apparition S nouveau = 'trauma'
Sém III 1955-1956, 226

- 1ste tijd = nieuwe S
  - creatie nieuwe term *dans l'ordre du S*
    bv nieuwe religie
  - beperking voor PA
    - Lacan heeft het niet expliciet over trauma
    - professioneel heeft PA nooit te maken met *apparition* van S *nouveau*
      (cf. later zoekt PA een S nouveau??)
  - cf. Sém XXIII: forçage van een nouvelle écriture !!
- 2de tijd = herstructurering S
  nouvelle structure dans les relations entre les S de base
- 3de tijd = I overhoop
  - *virage des significations*
    changement du sentiment commun et des rapports socialement conditionnés
  - zelfs *phénomènes 'révélatoires'* cf. psychose
    wat is dat??

traumatische hysterie
Sém III 1955-1956, 189

Josef Eisler 1920 (en dus niet Hasler of Eissler!!)

- profiel
  - Hongaarse protestantse boer
  - carrière (*significatif!!* – 12 stielen 13 ongelukken??)
    - bakker
    - scheikunde labo
    - trambestuurder
    - trambegeleider
  - autodidact & militant socialist
- trauma-geschiedenis …
  … vanuit zwangerschapsfantasma?
  - zwangerschapsfantasma
    - antwoord op de hysterische vraag rond seks in veld van A, rond integratie van seks in S: "ben ik man of vrouw? ben ik in staat tot voorplanten?"
    - antwoord op de vraag naar vaderschap
      S de la question de son intégration à la fonction du père
      A de la parole bepaalt neurose
      die vraag kan slechts 'echt' opgelost worden door Oedipus dat S wet in seks installeert
  - trauma's
    - 1ste trauma's: kindertijd
      - moeder trapt op duim (castratie! of morcellement??)
        → regressie: duimzuigen
      - ziet & hoort buurvrouw bevallen … en foetus *morcelé* wegdragen
        → basis voor zwangerschapsfantasma??
        - cf. anale obsessies = travestie van zwangerschapsfantasma
          - "bevat stront nog zaadjes die kunnen groeien?"
          - kippen kweken ifv eieren leggen
          - botanische belangstelling (zaadjes!)
        - cf. accidenten tramchauffeur
          vanuit *morcelage* enfant
    - 2de trauma: beroep
      - struikelt bij uitstappen en valt
      - realisatie zwangerschapsfantasma: *il s'accouche lui-même*

      → op dat moment nog geen neurotische reactie
    - 3de trauma: therapieën – onderzoeken
      zwangerschapsfantasma op de proef gesteld??
      - *examens radiographiques* = *instruments mystérieux*
        → crisissen (*décompensation* = neurose)
        - eerst: pijn aan rib – die uitstraalt
        - later: bewustzijnsverlies (door 'pijn'?)
      - dokter zegt tot zijn vrouw
        "als uw man een vrouw zou zijn, zou ik verstaan van waar zijn probleem komt"

Hans: castratiedreiging ≠ trauma
Sém IV 1957, 223

trauma's?

- verbod op masturbatie
  geen trauma? blijft in elk geval masturberen …
- beweging=genot in penis
  - hier merkwaardig genoeg geen enkele referentie naar penis = trauma
    ↔ CEUNA 1975: wel penis=trauma!!
  - wel voortdurende R penis = bron van angst – doordat dit met *désir de l'A* confronteert

trauma en symptoom=metafoor
instance de la lettre 1957, E518

metafoor = mécanisme à double détente

- 1ste tijd = trauma
  S énigmatique du trauma sexuel
- 2de tijd = metafoor…
  - *S énigmatique du trauma sexuel*

  … se substitue à un terme=S dans une chaîne S
  - étincelle tussen die twee S
- 3de tijd = symptoom
  fixatie *signification (inaccessible au sujet conscient)* in symptoom

castratie moeder = trauma voor man
Sém V 1958, 350

verhouding tot fallische moeder

- *l'homme a le phallus*
- *savoir que sa mère n'a pas le phallus* (niet meer almachtige fallische moeder)
  "comme elle est beaucoup plus forte, où allons-nous?"

trauma in hysterie en dwangneurose
Sém V 1958, 399
Sém VI 1959, 373

- hysterie
  - trauma
    intrusion, irruption du sexuel = verleiding
    - passief ondergane verleiding door Ander
    - (geen plezier??)
    - (altijd te vroeg) *immaturation fondamentale*
  - *désir* = herhaling
    - *désir insatisfait*
    - herhaalt dat 'te vroeg' (blijft *suspendu à l'heure de l'A*)
- dwangneurose
  - trauma
    intrusion, irruption du sexuel = masturbatie??
    - *sujet a eu un rôle actif*
    - *sujet a pris un plaisir*
    - (te laat??)
  - *désir* = herhaling
    - *désir impossible*
    - *anticipe toujours trop tard (procrastination)* (blijft *suspendu à l'heure de l'A*)

oerscène als trauma (Wolvenman?)
Sém V 1958, 466

vanuit graphe
overdeterminering symptoom
- door *s(A) = signification/signifié*
  = geschiedenis
- door *S(Abarré) = Signifiant*
  - S van NdP
    normaliter S(Abarré) = S van NdP (= castratie) 463
  - S traumatique
    S(Abarré) articuleert zich echter niet *forcément* en niet altijd *totalement* in NdP!!
    = *traumatisme scène primitive* = *S*
    - *l'être vivant saisi comme vivant …*
      … mais avec cet écart, cette distance qui est justement celle qui constitue cette autonomie de la dimension signifiante
    - *vie se saisit dans une horrible aperception d'elle-même, dans son étrangeté totale, dans sa brutalité opaque …*
      … mais comme pur signifiant d'une existence intolérable pour la vie elle-même, dès qu'elle (la vie??) s'en écarte pour voir le traumatisme et la scène primitive
    - *ce qui apparaît de la vie à elle-même …*
      … comme signifiant à l'état pur
      … comme quelque chose qui ne peut d'aucune façon s'articuler ni se résoudre

trauma oerscène = désir de l'A
Sém VI 1959, 27 ea

neurose
désir de l'A → désir du sujet
- oerscène = trauma
  - *désir de l'A* verschijnt
    - *sujet voit soudain une béance*
    - *sujet entrevoit le désir de l'A comme présence opaque*
  - *Hilflosigkeit sujet (détresse, sans recours)*
- *désir*
  désir du sujet doit se produire à la place de la Hilfosigkeit
  verlangen op de plaats zelf van het trauma

relation d'objet
Sém VI 1959, 146

impasse van *approche de l'objet* → sujet moet kiezen:
- *atteindre l'objet*
  → *effacement=élision du sujet* (in het fantasma?!)
  → *nuit du traumatisme = au-delà de l'angoisse même (Hiflosigkeit?)*
- *prendre la place de l'objet=phallus*
  → *se subsumer sous le S du phallus*

contingente trauma's ↔ structurele trauma van *fêlure* seks
Subversion 1960, 812, 823

determinerend voor désir

- contingente historische trauma's
  - 1ste tijd PA: *époque plus sauvage*
  - *traumatisme comme contingence*
    accidents de l'histoire
    vaak educatieve: bv sacralisering orgaan (besnijdenis) = trauma (integendeel!!!)
  - → *incidence inharmonique, inattendue, difficile à réduire*
- structurele trauma = *fêlure* van de seksualiteit
  - 2de tijd PA: Freud (en Lacans terugkeer tot Freud)
  - *éléments structuraux*
  - *fêlure peu naturelle in sexualité*
    → castratie = passage petit phi van image phallique naar het symbolische
    cf. Sém XI fait factice of facticité

  noodzakelijke én voldoende voorwaarde om désir te 'maken'

traumatische neurose en *reexperience*
Sém VII, 1960

soort splitsing??

- soort 'dekherinnering'
  terugkeer (Wiederkehr=retour) laatste herinnering voor het trauma
  dernier souvenir vivant de la chaîne subsiste
- nachtmerrie
  herhaling traumatische gebeurtenis zelf

definitie trauma: imaginaire ↔ symbolische
Sém VIII 1961, 380

- I definitie trauma
  irruption et fêlure dans une structure qu'on imagine 'totale' (narcisme)
- S definitie trauma
  - *certains éléments (I?) viennent se situer à une certaine place dans cette structure*
  - *et y prennent la valeur signifiante qui y est attachée chez un sujet déterminé*

  cf. Sém I: I moet in S geïntegreerd worden

Wiederholungzwang
Sém IX, 1961

- 1ste tijd: trauma
  - *unicité trauma supporté par l'instance de la lettre dans l'ics (= A en tant qu'il est numérotable)*
  - *le refoulé est un S*
  - *qqchose qui a pris dès lors la forme de A* (= nummer)

  S tout seul (S1 zonder S2)???
- 2de tijd: herhalingsdwang – *répétition symptomatique*
  - *comportement se répète (insistance/itération)*
    - *pour faire ressurgir ce S qu'il est comme tel, ce numéro qu'il fonde* (en dat verloren ging)
    - *pour présentifier le S que ce comportement est devenu*
  - comportement R à la place du S refoulé
  - bv accès hystérique

Wolvenman
Sém X, 301 en Sém XI, 66 en 227

- 1ste tijd: oerscène = traumatische scène
  - Ander
    - trauma = manieren waarop fallus in het visuele veld verdwijnt
      cf. Wolvenman: *étrangeté* van verdwijnen en weer verschijnen van penis
    - trauma = *halètement paternel ou maternel* 346
      angst vader/moeder nl *suffocation*?? (later opgelost via theorie voortplanting via 'lucht'??)
  - sujet
    - soort verdeling van *jouissance*
      - *jouissance* in identificatie met fallus
        - *catatonie sujet = arrêt de son corps*
          sujet n'est plus qu'érection, dans cette prise qui le fait phallus, le fige, l'arborifie
        - *pôle vécu de la jouissance qui dépasse tout repérage possible par le sujet*
          (cf. *jouissance ignorée* Rattenman)
      - anale jouissance
        défécation = réponse du sujet (passage à l'acte)
    - sujet komt tot stand als x via oerverdringing XI, 227
      oerverdringing = *chute nécessaire de ce S premier* (traumatische S)
- (latentiefase??)
  - S originel (traumatische) in elke levensfase remanié (verhalen vader, zus, moeder, Groucha)
  - dialectiek désir du sujet die tot stand komt vanuit désir de l'A
- 2de tijd: droom Wolvenman
  - *fenêtre ouverte = fantasme sous sa forme angoissante*
  - overal *présence* fallus (tegen zijn verdwijning?? verschijnt weer langs kant Ander)
    katatoon beeld van boom en *loups perchés qui regardent le sujet fixement*
    = *transposition* van *sujet-érection* tijdens oerscène
  - wolven in raam (*regard fasciné*) = s – representeren *perte du sujet* XI, 227

<u>geboortetrauma</u>
Sém X, 378

'geboortetrauma' = stikken (angst!) door

- *intrusion radicale de qqchose de si Autre*
- *aspiration d'un milieu foncièrement Autre*

herhaling als echt concept = herhaling vanuit trauma
Sém XI

4 concepten van Freud: Ubw, herhaling, overdracht, pulsie

- Freud haalt 4 concepten uit analyse hysterie (die hij vanuit zijn autoanalyse benadert) 16-17
  = enkel S (of NdP) kant
  → 4 concepten nog geen echte concepten
  - Freud kan 4 concepten uit analyse hysterie halen …
    omwille van samenloop van 2 redens:
    - Freuds verhouding tot NdP
      autoanalyse = repérage génial de la loi du désir hystérique de Freud suspendu au NdP
      TD = reactie op *einschneidensten Verlust in das Leben eines Mannes* nl dood vader
    - verhouding hysterie tot NdP
      - *désir hysterique = soutenir désir du père (comme insatisfait?)*
      - *pour le bénéfice de celui qui prend la place du père elle se remémore les choses jusqu'à la lie* (oa verleidingstrauma!!) 49
  - … maar *désir* Freud (zijn 'goede relatie' met NdP) beperkt zijn begrip van hysterie én de 4 concepten die hij daaruit haalt
    désir de Freud = péché originel = qqchose n'a pas été analysé in zijn autoanalyse
    ziet désir enkel als *objet* (bij hysterie) dus niet bij zichzelf
    cf. Socrates: ik weet niets behalve *ce qui concerne le désir*
- Lacan maakt echte concepten van 4 concepten
  = restaurer le R in champ Freud cf. CR Sém XI
  - *conception du concept* 23
    - S: concept se modèle d'une approche à la réalité qu'il est fait pour saisir …
    - R: … maar wordt pas echt concept via een saut, een passage à la limite
  - volgorde 4 concepten: Ubw → herhaling → overdracht → *pulsion (si inabordée)*
    bv herhaling 34
    - vanuit Ubw
    - niet vanuit overdracht (↔ Freud cf. Jenseits)
      concept overdracht blijft bij Freud immers te ambigu
  - bij elk van e 4 concepten articulatie S / R
    - Ubw
      - S: gestructureerd als een taal
      - R: *temps: béance temps – pulsation temporelle: ouverture / fermeture*
        présence analyste (transfert) = témoin fermeture
    - herhaling – cf. infra
      - S: *automaton*
      - R: *tuche*
    - overdracht
      - S: SsS = *supposition* van een sujet (de Ander) aan het savoir van het Ubw
        tromperie de l'amour
      - R: *mise en acte de la réalité sexuelle de l'Ics* = a bij A
        fermeture Ubw
    - pulsion
      - S: via *Demande*
      - R: *topologie de bord*

“Vader, zie je dan niet …dat ik verbrand”?
Sém XI, 35, 57, 66

- droom
  - geen droom van Freud
    - pte hoorde droom vertellen en droomt die na (1ste herhaling!!)
    - Freud vindt droom *rührend*
  - dagresten = perceptie
    - vader heeft dagen bij stervend kind gewaakt
      na dood laat hij oude man bij dode kind waken – en gaat zelf slapen
      - Freud: met bezorgdheid of oude wel zal wakker blijven
      - Lacan: *autre vieillard* – dus vader ook *vieillard*??
    - kaars valt om en zet lijk in lichterlaaie – dat lichtschijnsel valt in oog slapende vader
  - droomtekst = béance tussen perceptie en Bwzijn
    - kind staat aan zijn bed
    - – trekt aan zijn arm
    - – murmelt verwijtend: *“Vater siehst du denn nicht dass Ich verbrenne?”*
  - herstel realiteit = Bewustzijn
    - vader schiet wakker – door R – dat is een moment van R
    - ziet dat lijk in brand staat doordat slapende oude man niet gezien heeft dat er kaars is op omgevallen
- interpretatie

- interpretatie
  - droom gaat verder
    - Freud: wensvervulling
      - dood kind weer levend
      - en daarom rekt vader de slaap
    - Lacan
      hommage à la réalité manquée
      – via herhaling eindeloze herhaling waardoor ontwaken nooit bereikt wordt
  - droom wekt – maar wat wekt? welke herhaling van R wekt??
    - gewekt doordat droom de externe realiteit herhaalt
      - Freud: lichtschijnsel omgevallen kaars
      - Lacan: bruit léger (knetteren vuur? – keert terug in murmelen stem??) 66
    - gewekt doordat droom een 'andere realiteit' herhaalt nl R
      - *R = autre réalité = plus de réalité = réalité manquée* = tuché
        R = traumatische (dit is een traumatische droom??)
      - R is verborgen achter of in?? droomzin "Vader etc"
        cf. splitsing droomzin = schize sujet (vader)
        - S: ce qui refère le sujet dans la machinerie=automaton du rêve
          S = *Vorstellungsrepräsentanz* = plaatsvervanger (ontbrekende) voorstelling
          "kind nadert, blik vol verwijt …"
          dat wekt niet!!
        - R: ce qui cause le sujet, le fait choir = tuché
          "vader, zie je dan niet …"
          wat wekt is de stem van het kind die blik vader solliciteert!!
          cf. zin moet bij leven door kind zijn gezegd ivm belangrijk gebeurtenis voor vader
          - *"… ich verbrenne"* = koorts stervend kind
          - *"Vater, siehst du denn nicht …"* = onbekende maar *affektreiche Gelegenheit*
            Lacan vult die *affektreiche Gelegenheit* in met zonde-van-de-vader
            - vanuit angst vader
              angstwekkend mysterie dat vader met kadaver van zoon verbindt
            - angst vader ivm *rencontre manquée* met zoon
              - angst van vader in relatie tot zoon ivm *destinée* 66
              - dood zoon staat voor *rencontre toujours manquée* van vader met zoon (*destinée* in de zin van *tuché*)
            - rencontre manquée van vader met zoon is gevolg van zonde-van-de-vader
              - gedeeld geheim: zoon brandt door gewicht van zonden van vader
              - wat is zonde vader = (altijd) tekortschieten tov NdP
                - NdP vertegenwoordigt de wet → stut désir
                - zonde vader = te ideale vader plots in twijfel getrokken (cf. Hamlet)
                - zonde vader = Trieb=pulsion (van vader??) 59, 67
                  Trieb = R achter de Vorstellungsrepräsentanz
            - stem kind = stem van het geweten van de vader??? (wekt drift=genot vader – verboden genot??) 68

wekdroom Lacan
Sém XI, 55

- 1ste tijd: perceptie
  op deur geklopt
- 2de tijd: Ubw = rupture=béance of andere *Lokalität* tussen perceptie en bewustzijn
  - meteen droom gemaakt
  - wat ben 'ik' *avant que je ne me réveille? – ne explétif = mon impléance*
- 3de tijd = bewustzijn
  réveil
  - herstel representatie rond perceptie van geklop op deur
  - – en rond die representatie gebeurt herstel Bwzijn

Fort/Da
Sém XI, 60, 216

- identieke herhaling geëist
  - identieke herhaling introduceert *diversité radicale*
  - variatie in herhaling (= lustprincipe) verbergt de *diversité radicale* van de herhaling
- herinterpretatie fort/da
  - 1ste tijd: trauma 'scheiding' met moeder
    - Freud
      vertrek moeder door deur (dus weg uit geziene realiteit, "uit het oog …")
    - Lacan
      - vertrek moeder van het lichaam van het kind (dus weg van lichaam)
        (cf.Wallon): kind houdt niet deur in oog waardoor moeder verdween, maar *le fossé sur le bord du berceau que l'absence de la mère a crée (son domaine transformé en puits)*
      - moeder wordt *S vivant*
      - *répétition départ mère cause la Spaltung du sujet* – herhaling trauma!!
  - 2de tijd
    - in realiteit: herhaling = *jeu de saut* met bobijn
      - Freud
        bobijn = moeder die door deur verdween (Jivaro!)
      - Lacan:
        - bobijn
          petit qqchose qui se détache du sujet tout en étant bien encore à lui, encore retenu – sujet als objet a
          avec son objet l'enfant saute les frontières de son domaine transformé en puits
        - *fort/da*
          S = Repräsentanz van de ontbrekende voorstelling
          da d'un fort & fort d'un da
          aliénation (eigenlijk vooral op het niveau van het Fort) 216
        - onbepaalde herhaling
          toont *vacillation sujet*
    - in slaap: *accès au S vivant* 61
      cf. eigen ervaring Lacan: kind valt onmiddellijk op hem in slaap als hij het terugziet
      = alleen de slaap *peut lui rendre l'accès au S vivant que j'étais depuis la date du trauma*

tuché ↔ automaton (Aristoteles)
Sém XI, 39 ev, CR,

Aristoteles over 4 soorten oorzaken (Fysica)
vraagt zich af wat daarin telkens het aandeel van tuche en automaton is
cf. soort kruistabel

	Materiele oorzaak	Efficiënte oorzaak	Formele oorzaak	Finale oorzaak
automaton				
tuche				

- automaton
  - Willkür (D) = hasard (F) = spontaneity (E)
    cf. atomenregen Democritos
  - basis van de Wiederkehr=retour=terugkeer – remémoration
    & lustprincipe
  - cf. wetenschappen (cf puzzeloplossing paradigma Kuhn – ook 1964) 40
    - problemen gestructureerd via *réseau synchronique de S (S1→S2)*
    - oplossing = retour de signes – mét *effets dans la diachronie*
      overstijgt niet die S structuur (niet jenseits)
  - cf. Ubw 40
    - beperkt *réseau* van S die alles structureren
    - en daarbinnen ontstaat 'waarheid' (oplossing!)
      in een *Wiederkehr=retour du refoulé*
  - remémoration stoot op grens van R (cf. Wolvenman??) 49
- tuche

- tuche
  - 1ste tijd = trauma
    - tuche = Zufall (D) = arbitraire (F) = chance (E)
      comme au hasard (maar dus niet au hasard)
      cf. clinamen Democritos
    - verscholen achter automaton
    - tuche en vrije wil 66
      - Aristoteles
        tuche enkel bij 'mens' (die kan kiezen) – niet bij dieren, kinderen en onbezielde materie
        cf. seksuele perversies = teriotes=monsterlijk=onmenselijk??
      - Lacan
        droom vader bewijst dat onbezielde realiteit ook die tuche herhaling kent (in de droom)
    - rencontre manquée
      - le manque à la rencontre
        le sujet en tant qu'il cogite ne rencontre pas le R 49
      - dustuchia 67
      - achoppement, accident, accroc, inassimilable, ratage 54, 117
      - punt dat het subject maar kan ontmoeten door zichzelf te verdelen
        schize sujet tov dat punt van R 67
    - Réel
      - ce qui revient toujours à la même place 49
      - réalité est là en souffrance 55
      - "peut-être rien, mais pas rien" 62
    - seks
      altijd traumatiserend bij haar introductie
      - R = pulsion 59, 67
        cf. oerscène = ontmoeting met pulsion
        - altijd te laat of te vroeg
        - altijd te veel of te weinig Lust

rencontre pulsion	te veel lust	te weinig lust
te vroeg	??	hysterie
te laat	dwangneurose	??

      - seks = tychique = fait factice (gemaakt, onnatuurlijk, gekunsteld)
        – traumatisme = reflet de facticité 68
        cf. Wolvenman: étrangeté van verdwijnen en weer verschijnen van penis
        - ontmoeting met seks traumatisch omdat seks tot castratieangst leidt
  - 2de tijd = Wiederholung=répétition=herhaling

- 2de tijd = Wiederholung=répétition=herhaling
  - jenseits van het lustprincipe
  - herhaling = présentification en acte 50
    - acte = concerne un R=tuché qui n'y est pas pris d'évidence
    - herhaling = occultation constitutive van de tuché 117
  - herhaling in dromen traumatische neurose 50
    - herhaling trauma
      indien niet trauma zelf, dan toch minstens het scherm waarachter dat trauma ligt
    - functie
      - niet *maîtriser* evenement
      - wel primitiefste manier van functioneren psy-apparaat nl binden energie – via primair proces 55
        cf. *Bahnungen = chemins de halage*
  - herhaling in VA in PA 66
    - VA – zijn 'geschiedenis' vertellen
      cf. infantiele monologen = *jeux syntaxiques*
    - syntaxis VA wordt alsmaar meer *serrée* rond *noyau traumatique* = *R*
      doorbreking automaton??
  - herhaling in individuele psychoseksuele ontwikkeling (ontogenese)
    tychique centraal in *développement psychique* 62, 67, 76
    - introductie seks is altijd traumatiserend
      cf. hierboven
    - castratieangst (eigenlijk *le tychique* 67) *perfore/transfile/transfixe* alle stadia van zgn *maturation des pseudo-instincts*
      → stadia krijgen geen *teinte sexuelle* (worden dus niet lustvol)
      → stadia worden ook *mauvaise rencontre* (= herhaling trauma)
      stadia als herhaling?? automaton doorbroken??

trauma en interpretatie
Sém XI, 118, 226

- tijd 1: Ubw ↔ trauma = grens/sluiting Ubw
  - opening Ubw = interpretatie
    Ics a déjà dans ses formations procedé par interprétation
  - sluiting Ubw trauma = trauma
    - *résistance de la signification*
    - limiet *rémémoration*
- tijd 2: overdracht
  sluit bij 2 kanten aan
  - Ubw: transfert = SsS
  - trauma: transfert = *mise en acte de la réalité sexuelle de l'Ics*
    dus traumatisch element in overdracht??
    cf. *la belle derrière les volets*
- tijd 3: interpretatie
  ook dubbele focus
  - *signification*
    - *interprétation* zet *signification* op plaats van s (betekenis genereren)
    - *interprétation n'est pas ouverte à tous les sens – elle est significative*
  - *non sens*
    - *interprétation renverse le rapport qui fait que le S a pour effet le s*
      interprétation fait surgir le S irréductible (S1 tout seul?) non-sens traumatique – waaraan sujet is onderworpen
    - men moet zich richten tot *la belle derrière les volets* = traumatisch punt van R
    - cf. Wolvenman??

trauma en *Nachträglichkeit* in het Ubw
position Ubw, E838 (1964)

2 visies op Ubw (cf Sém XI)

- S: *Ubw a effet de parole, est structure de langage*
  → linguïstische benadering
- R: *Ubw = fermeture*
  consequenties
  - *espace* Ubw
    - geen *dedans*
    - wel *battement, béance, alternance de succion*

    → topologische benadering (boord = onherleidbare coupure)
  - *temps* Ubw
    - ogv *temps de la parole: temps réversif of retroaction*
      waardoor *sens* maar op einde van een zin tot stand komt
    - tijd van het Ubw: *Nachträglichkeit*
      après coup van de implicatie van het trauma in het symptoom
      via metafoor??
  - *cause* Ubw
    - cause que de ce qui cloche

trauma Lol V Stein
Sém XII, 23 juni 1966

Michele Montrelay over Lol V Stein
(leerde Lacan dat boek kennen – en leidde daar zelf achteraf een eerste theorie over jouissance féminine uit af, soort anticipatie van Encore)

- tijd 1: traumatische scène
  - entree vreemde vrouw, vriend Lol ziet die en het is meteen beklonken:
    vriend en vreemde vrouw vertrekken op einde avond samen
  - hele scène speelt zich af onder de ogen van Lol én alle anderen: iedereen ziet alles!!
    (realisatie fantasmatische scène??)
- tijd 2: herhaling
  Lol blijft daaraan hangen (*accrochée*)
  cf. Sém XII over *le sujet et ses supports*

trauma en histoire
Sém XIII, 8 december 1965

- 1ste tijd: trauma
  trauma = fracture qui se spécifie dans les temps du S
- 2de tijd: herhaling
  belang van dat trauma in de *histoire*

<u>oerscène: seksuele = trauma</u>
Sém XIV, 12 april 1967

functie 3de in *acte sexuel*

- cf. <u>incestverbod</u>
- *cf. ce qu'on appelle improprement 'la <u>scène traumatique</u>'*
  oerscène = *rapport référentiel fondamental au couple des parents (3de)*

<u>geboortetrauma</u>
Sém XV, 13 mars 1968

2 interpretaties van geboorte=trauma

- <u>postfreudianen</u>
  - mythe van aanvankelijke *fusion idéale* met moeder …
  - … die men terug zou (moeten) kunnen bereiken in relatie man-vrouw
- <u>Rank</u>
  - geboorte wordt S …
  - … en dat is niet in tegenspraak met *béance ouverte entre l'homme et la femme*

trauma en fantasma in neurose … en in perversie?
vanuit Freud
Sém XVI, 250 (1969)

Freud
- neurose
  - verhalen over *'expérience traumatique' …*
  - … ogv fantasma
- perversie
  - Freud: vanuit die neurotische fantasma's (die tot verhalen over trauma leiden)
    dus ook trauma's in perversie moeten zoeken??
  - Lacan: niet vanuit neurotische fantasma's (maar vanuit bv schrijvers)

trauma en désir de l'A
Sém XVI, 273 ev (1969)

pensée=*Gedanken*=denken
- Hegel
  - *Selbstbewusstsein*
    = *"je pense …"* – en ik weet dat ik denk
  - die *pensée* vraagt naar de waarheid van het weten
- Freud
  - 1ste tijd: trauma (*fantasme traumatique*)
    - Autre
      - *désir informulable=fermé*
      - *corps aperçu comme séparé de la jouissance* (oerscène!)
        genot doet I controle over lichaam verliezen??
    - sujet (Ubw??)
      - *"je pense …"* – maar *démantelé de toute pensée*
      - leidt tot een *"je ne sais pas" impensable*
        savoir défaillant / pensée verhindert *accès au savoir*
  - 2de tijd: *désir*
    désir Ics = désir de savoir

trauma en *pas de rapport sexuel*
Radiophonie 1970

- vooraf: A vooraf (S de A barré?)
  geen *S qui est propre à donner corps à une formule du rapport sexuel trauma*
- trauma
  - *assaut confronte le sujet au savoir du sexuel*
  - *assaut* al bij voorbaat tot *échec* veroordeeld, omdat er geen S is voor *rapport sexuel*
- effect: division sujet
  S1 représente le sujet pour un autre S2

parent traumatique en répétition in neurose en PA
Sém XIX, 4 mei 1972

- 1ste tijd: ouders = trauma
  - *action des parents = 'parent traumatique'*
  - *S marque un point du corps (S1 = Y a de l'Un)*
- 2de tijd: neurose
  - *ce qui s 'obscurcit en compréhension du fait d'un S qui a marqué un point du corps*
  - *converge vers un S (qui a marqué le corps??) qui en émerge*
  - *répétition vaine* van identieke *jouissance*
    - jouissance
      - *jouissance = singuliere façon d'y faire*
        jouissance exige le privilège – il n'y a pas 2 façons d'y faire
      - *cote de jouissance* (=referentienummer, notering) cf IX over *numéro* gedrag
    - *jouissance ne survit qu'à être toujours la même*
- 3de tijd: PA=analyticus
  - reproduit zowel het trauma (oorzaak) als de neurose (effect)
    - neemt positie *parent traumatique* in
    - fait *un modèle de la névrose*
  - maar
    - *repérage de ce qui s 'obscurcit en compréhension du fait d'un S qui a marqué un point du corps*
    - *il y ôte la cote de jouissance*

    → effect op herhaling: *répétition vaine → répétition achevée=simplifiée*

troumatisme* en *pas de rapport sexuel
Sém XXI, 19 februari 1974

- 1ste tijd: trauma
  trou dans le R = *pas de rapport sexuel* ⟶ *troumatisme*
- 2de tijd: *invention*
  nous inventons tous un truc pour combler ce trou dans le R
  - bv. Sacher Masoch: *masochisme s'invente*
    manier om rapport te installeren tussen *jouissance* en *mort* … maar *en n'y mettant que le petit bout du petit doigt* (castratie) *dans la machine (du S)*
  - *savoirs plus intelligement inventés* (dan maso)

mémoire en trauma
CEUNA 1975

- in het algemeen: herinnering altijd verdacht
  we kunnen nooit zeker zijn dat een herinnering niet een dekherinnering is
  dekherinnering
  - *image bloque la vérité*
  - *image* verbergt *plaie du langage* in Ubw (echte trauma???)
- in het bijzonder: herinnering trauma altijd verdacht
  ↔ *sexualité toujours traumatique en tant que telle*
  altijd 'seksueel' trauma (pulsie) achter 'gewoon' trauma??
  - Wolvenman
    - misschien is oerscène alleen maar een dekherinnering (Freud)
  - kleine Hans
    - (ontdekking) penis is altijd traumatisch (genot/beweging)
      - stelt plots vast dat penis vanzelf beweegt genot??
      - wil dat 'bewegen van de penis' een *sens* geven …
        … maar slaagt er niet in om penis als natuurlijk aanhangsel te beleven
        penis blijft *extérieur=séparé* … als een paard dat opspringt en op hol slaat (*se ruer*)
        paard maakt ook *Krawall* als het neervalt – cf. *détumescence*??
    - Freud doet vader woorden zeggen die kalmeren
    - gelukt therapie??
      - Hans herinnert zich *fantasie* niet meer (weet niet meer dat hij kleine Hans is geweest)
      - verhinderd dat trauma van ontdekking penis al te desastreuze gevolgen zou hebben

<u>trauma = forceren nieuwe *écriture* die S *portée* heeft</u>
Sém XXIII, 129 (1976)

- <u>voor Freud = na Freud</u>
  reminiscentie = *imaginer qqchose* dat een *idée* lijkt te zijn … maar dat in feite niet is
- <u>Freud – *découverte* Ubw</u>
  - *remémoration* = *réseaux=chaines S* doen passen in iets dat er al is
    cf. Bahnungen Entwurf
  - bestaande *chaînes* = <u>*savoir Ics* (*Freud renouvelle le savoir!!*)</u> = *S1 représente le sujet voor S2*
    basis van *la réalité* = *ce qui fonctionne*
    S1→S2 conditionne la réalité
  - vooronderstelt niet noodzakelijk Lacans R
- <u>Lacan – *invention* R</u>
  - <u>R = sinthoom van Lacan</u>
    - R = *mon invention* = *réponse* op *troumatisme* of *trou du R*
      R drong zich aan Lacan op (*imposer*)
    - R = *mon sinthome* = antwoord op *élucubration freudienne* van het Ubw *savoir troué*
      alternatief voor Ubw?? cf. Joyce ook!!
    - cf. je suis un traumatisé du malentendu (de lalangue)
  - <u>R = 3de ring</u>
    - R ring houdt I ring en S ring samen
      S en I hebben in principe niets met elkaar te maken, hangen enkel via R samen
    - *supposition précaire que mon R conditionne la réalité*
  - <u>*R = écriture*</u>
    - R ne s'imagine pas I
    - R ne se pense pas S
    - R s'écrit = R – Lacan heeft idée van R geschreven (écriture) via noeud bo (coincer??)
  - <u>*écriture du R = trauma*</u>
    - *forçage* van nieuwe *écriture* met S *portée* = trauma
    - *forçage* van nieuw type idee (dat niet spontaan opkomt, omdat bestaande *sens*=I dat verhindert) = trauma

***lalangue* = trauma**
Sém XXIV, 19 april 1977

- VA = herhaling
  ressassage relaties met *parents proches*
  - analysant spreekt over zijn dichtste verwanten (ouders)
    - waarheid: *dit ce qu'il croit vrai*
    - R: denkt dat dit het R is
  - *mais cela bouche toutes les nuances de sa relation spécifique avec ses parents*
    - waarheid: *analysant parle à côté du vrai*, wat hij zegt heeft geen uitstaans met waarheid
    - R: *le R est l'impossible à rejoindre*
- welk trauma schuilt er achter herhaling in VA?
  welk trauma schuilt er achter *ressassage* relaties met *parents proches*?
  door welk trauma wordt VA gedragen?
  - Freud: *vérité de la vérité??* = oerscène ouderlijke coïtus
    - *Freud délire juste ce qu'il faut:*
      il s'imagine que le vrai c'est le noyau traumatique (oerscène ouderlijke coïtus)
    - maar dat soort *noyau traumatique* heeft geen *existence*
  - Lacan: R = *lalangue* geleerd van ouders
    - *lalangue*
      - ≠ noyau
      - = *une langue entre autres*
        = *bouillon de langage – ne fonctionne qu'à l'usure*
        = *dont est supposée la vérité comme variable (varité)*
        = *appris de ses parents: il n'y a que l'apprentissage de lalangue par les parents*
    - *analysant ne parle que de lalangue*
      voortdurende draaien rond die onbegrijpelijke woorden die ouders gezegd hebben??
      - *dans l'espoir de faire réelle lalangue (ferrer, elle, lalangue)*
        R genot via *lalangue* proberen te raken, *lalangue* greep op het genot doen krijgen??
      - leidt tot *amortissement fonction de la vérité*
        waarheid minder belangrijk, minder vernietigende impact??

***malentendu lalangue* = trauma voor Lacan zelf**
Sém XXVII, 10 juni 1980

R = *invention sinthomathique* Lacan als antwoord op trauma van *malentendu de lalangue*

- 1ste tijd: geboortetrauma = on naît malentendu
  - *désiré ou pas désiré, c'est du pareil au même*
  - geboorte is immers het resultaat van 2 *parlêtres qui se conjurent pour la reproduction mais d'un malentendu complet: ils ne parlent pas la même langue* (elk zijn vorm van *lalangue??)*
- 2de tijd: effecten – herhaling *malentendu*
  herhaling malentendu tussen 2 ouders-*parlêtres* die niet zelfde *lalangue* spreken)
  - lichaam
    corps véhicule ce malentendu
    corps fait apparition dans le R comme malentendu
  - geest
    - *je suis un traumatisé du malentendu*
      je ne me habitue pas au malentendu – je ne m'y fais pas
    - *enseignement – cf. Séminaire me tient (Séminaire perpétuel) par le malentendu*
      je me fatigue à dissoudre le malentendu – et donc je le nourris
      cf. formules "Ubw gestructureerd als een taal", "pas de rapport sexuel"
      – vooral *malentendus* met *discours universitaire*!!)
  - 3de tijd: doorbreken herhalingsdwang + uitvinding in dat gat
    - doorbreken herhalingsdwang via PA?
      - *exploite le malentendu*
      - *au terme: révélation de fantasme*
    - uiteindelijk toch wel *savoir faire* met *malentendu* nl sinthoom van uitvinding van R??